

- سیرشناسه: اصغری، امیرحسین، ۱۳۵۳ -
 عنوان و نام پدیدآور: عقل در قرآن و تمدن اسلامی: سمینارهای ارائه شده
 در دومین دوره کوتاه مدت اسلام و مسائل معاصر /
 سیدامیرحسین اصغری، امیرعباس صالحی.
 مشخصات نشر: قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ، ۱۳۹۳.
 فروست اصلی: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
 ۲۴۴/۳۳۸/۱۳۹۳ پ
 فروست فرعی: نمایندگی تهران ۱
 شابک: ۳-۲۷۶-۱۹۵-۹۶۴-۹۷۸
 وضعیت فهرست نویسی: قیفا
 عنوان دیگر: سمینارهای ارائه شده در دومین دوره کوتاه مدت
 اسلام و مسائل معاصر.
 موضوع: عقل و ایمان (اسلام)
 موضوع: عقل و ایمان (اسلام) -- جنبه‌های قرآنی
 موضوع: عقل و ایمان (اسلام) -- احادیث
 شناسه افزوده: صالحی، امیرعباس
 شناسه افزوده: جامعة المصطفی ﷺ العالمية.
 رده بندی کنگره: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
 ۱۳۹۳ ۶۷ الف/۱۵/۲۱۶ BP
 رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۲
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۶۸۴۴۶۱

عقل در قرآن و تمدن اسلامی
سمیانه‌های ارائه شده در دومین دوره کوتاه مدت
اسلام و مسائل معاصر

سیدامیر حسین اصغری
امیرعباس صالحی

مرکز بین‌المللی
ترجمه و نشر المصطفی

عقل در قرآن و تمدن اسلامی
 سمینارهای ارائه شده در دومین دوره کوتاه مدت اسلام و مسائل معاصر
 مؤلفان: سیدامیرحسین آصفی - امیرعباس صالحی
 چاپ اول: ۱۳۹۳ش / ۱۴۳۶ق
 ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ع)
 • چاپ: کوثر • قیمت: ۱۱۰۰۰۰ ریال • شمارگان: ۳۰۰

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.

مرکز فروش:
 • قم، چهارراه شهدا، خیابان معلم المیزانی (جنبه) پیش کوچه ۱۸، تلفکس: ۰۲۵۳۷۸۳۲۳۰۵۹
 • قم، بلوار محمدرضا، نبش راه سلاویه، تلفن: ۰۲۵۳۲۱۳۳۱۰۵ - فکس: ۰۲۵۳۲۱۳۳۱۰۴

pub.miu.ac.ir - ntop@pub.miu.ac.ir

با سپاس از دست‌اندرکارانی که ما را در تولید این اثر یاری رساندند.

مرکز پژوهشی مطالعات تطبیقی اسلام و معاصر
 وابسته به مجتمع آموزش عالی تهران
 جامعه المصطفی (ع) العالمية

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فرا روی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که همه به نوعی برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای‌بندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این‌رو مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و عمق و اصالت اندیشه‌های ناب، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت تمامی بنیان‌گذاران این شجره طیّبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی رحمته الله علیه و مقام معظم رهبری (دام ظلّه العالی) می‌باشد.

«جامعة المصطفی صلی الله علیه و آله و سلم العالمية» برای تحقق این رسالت خطیر و در مسیر نشر معارف ناب محمدی صلی الله علیه و آله و سلم «مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر

مسیر نشر معارف ناب محمدی ﷺ «مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر
المصطفی ﷺ» را تأسیس کرده است.

اثر حاضر با عنوان عقل در قرآن و تمدن اسلامی حاصل پژوهش
فضلائی گرامی، آقایان سید امیر حسین اصغری و امیرعباس صالحی
کوششی است در به ثمر رساندن گوشه‌ای از این اهداف متعالی.
در پایان لازم می‌دانیم تلاش همه عزیزانی را که در نشر این کتاب سهمی
داشته‌اند، سپاس گزارده، ارباب فضل و معرفت را به یاری بخوانیم تا ما
را از دیدگاه‌های سازنده خویش بهره‌مند سازند.

مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

فهرست

۱.....	عقل در قرآن و تمدن اسلام
۷.....	فهرست
۱۵.....	مقدمه
۱۷.....	معرفی طرح و اهداف برنامه
۱۸.....	اهداف دوره:
۱۸.....	نگاه اجمالی به اساتید و محورهای بحث
۲۹.....	نمایه اساتید
۳۱.....	آیت الله جوادی آملی دام ظلّه
۳۲.....	آیت الله اعرافی
۳۳.....	حجت الاسلام و المسلمین دکتر سید محمود موسوی
۳۴.....	حجت الاسلام و المسلمین دکتر حمید پارسانیا
۳۵.....	دکتر شهرام بازوکی
۳۵.....	دکتر غلامرضا اعوانی
۳۶.....	دکتر کریم داگلاس کرو
۳۷.....	حجت الاسلام و المسلمین دکتر مهدی علیزاده
۳۸.....	دکتر یحیی بونو
۳۸.....	آیت الله دکتر مهدی هادوی تهرانی

- ۳۹..... دکتر احمد پاکتچی
- ۳۹..... حجت الاسلام و المسلمین دکتر احمد واعظی
- ۴۰..... دکتر محمد روستوم
- ۴۱..... سمینارها
- ۴۳..... عقل قرآنی
- ۴۳..... آیت الله جوادی آملی
- ۴۳..... عقل مداری و اهمیت آن
- ۴۴..... هندسه ی عقل مداری
- ۴۵..... ۱. عقل جازم و مقنن
- ۴۵..... ۲. عقل عازم و مجری
- ۴۶..... ۳. عقل داور و لوأم
- ۴۶..... ۴. عقل قلب و متعالی
- ۴۶..... زندگی عقل محور
- ۴۸..... درگیری همیشگی
- ۴۹..... بهسازی عقل محورانه
- ۵۳..... تعهد آفرینی علم در منطق قرآن
- ۵۳..... آیت الله اعرافی
- ۵۳..... نگاه اسلام به علم
- ۵۶..... ظروف مرتبطه
- ۵۷..... محدودیت های ذاتی علم
- ۶۳..... عقل و عقلانیت در تمدن اسلامی
- ۶۳..... دکتر سید محمود موسوی
- ۶۳..... رویکردها
- ۶۶..... گونه های مختلف عقلانیت
- ۶۷..... جایگاه عقل در سنت اسلامی
- ۶۸..... عقل فلسفی
- ۶۹..... عقل کلامی
- ۶۹..... عقل عرفانی
- ۷۰..... نتیجه

عقل در فرهنگ و تمدن اسلامی.....	۷۱
حجت الاسلام والمسلمین دکتر حمید پارسائیان.....	۷۱
مقدمه.....	۷۱
بخش اول: اقسام معانی، مفاهیم و اصطلاحات عقل.....	۷۴
دوم: مراتب وجودی عقل.....	۷۵
سوم: اقسام عقل ادراکی به حسب موضوع.....	۷۶
چهارم: تقسیمات روشی عقل انسانی.....	۷۷
پنجم: تقسیمات کاربردی عقل.....	۷۸
ششم: تقسیمات به حسب منشأ و علل وجودی.....	۷۹
هفتم: تقسیمات عقل به اعتبار عرصه حضور.....	۸۰
هشتم: تقسیمات عقل به حسب اعتبار معرفت شناختی.....	۸۱
بخش دوم: کاربرد اصطلاحات و معانی عقل در متون اسلامی.....	۸۲
اول: عقل به عنوان قوه‌ای بشری و وجودی جوهری و مستقل.....	۸۴
دوم: مراتب وجودی عقل.....	۸۸
سوم: اقسام عقل ادراکی به حسب موضوع.....	۹۱
چهارم: اقسام عقل به حسب روش.....	۹۳
پنجم: تقسیمات کاربردی عقل.....	۹۷
ششم: تقسیمات عقل به لحاظ منشأ و مبدا تعقل.....	۱۰۰
هفتم: اقسام عقل به اعتبار عرصه حضور.....	۱۰۲
هشتم: اعتبار معرفت شناختی اقسام عقل.....	۱۰۶
احیای علم در مثنوی معنوی.....	۱۱۵
دکتر شهرام یازوکی.....	۱۱۵
چکیده.....	۱۱۵
حماقت و نادانی: داستان عیسی.....	۱۱۷
نادانی نجات بخش.....	۱۲۰
اقسام علم و دانایی.....	۱۲۲
الف. علم نقلی.....	۱۲۲
علم تحقیقی در مقابل علم تقلیدی.....	۱۲۳
ب. علم عقلی.....	۱۲۴
عقل کلامی.....	۱۲۶

۱۲۷	 تأویل معتزله
۱۲۸	 عقل فلسفی
۱۳۰	 شأن عقل جزئی در تدبیر دنیا
۱۳۲	 ج. علوم طبیعی و ریاضی
۱۳۵	 د. علم قلبی
۱۳۹	 نتیجه
۱۴۳	 مبنای مشترک حکمت و قرآن
۱۴۳	 دکتر غلامرضا اعوانی
۱۴۳	 عقل و وحی
۱۴۴	 مراتب دانش
۱۴۷	 عقل در سنت فلسفی یونان
۱۴۸	 مسلمانان و سنت فلسفی یونان
۱۵۰	 علل جدایی حکمت و فلسفه
۱۵۰	 ۱. نظریه‌ی حقیقت مضاعف
۱۵۰	 ۲. تقلیل عقل
۱۵۰	 ۳. سوبرکتیویته
۱۵۱	 ۴. دوگانه‌انگاری دکارت
۱۵۱	 ۵. مشکل برزخ
۱۵۱	 ۶. اختیار و طبیعت‌گرایی
۱۵۲	 ۷. ایمان بدون عقل
۱۵۳	 عقل در قرآن و تمدن اسلامی
۱۵۵	 آفرینش عقل؛ نگاهی به مسئله‌ی آفرینش عقل از منظر تاریخی و روایی در سنت اسلامی
۱۵۵	 دکتر کریم داگلاس کرو
۱۵۵	 مقدمه
۱۵۷	 عقل در احادیث
۱۵۹	 المحاسبی
۱۶۱	 نظر غزالی در باب عقل
۱۶۱	 الف) غریزه (قوه‌ی فطری):
۱۶۲	 ب. علوم ضروریه:
۱۶۲	 ج. علم المستفاد:

۱۶۲	د. حکمت عملی و نظری:
۱۶۴	عقل اول در فلسفه در روایات و اقوال
۱۶۷	اصول و بنیاد های عقلانیت در اسلام با تمرکز بر جریان سلفی گری
۱۶۷	دکتر احمد پاکتچی
۱۶۸	دو جریان سلفیه و مسئله ی عقلانیت:
۱۶۹	ظهور مکتب سلفیه (دومین موج سلفی)
۱۷۱	دو مشکل اساسی ابن تیمیه
۱۷۲	عقلانیت، تعارض و انطباق
۱۷۴	ارتباط عقل با متون دینی
۱۷۹	اخلاق در اندیشه ی اسلامی و نقد ناواقع گرایی اخلاقی و اخلاق بیوتکنولوژی
۱۷۹	حجت الاسلام و المسلمین دکتر مهدی علیزاده
۱۸۰	محور اول:
۱۸۰	رویکرد فلسفی (اخلاق فلسفی)
۱۸۰	مبانی انسانشناسی اخلاق فلسفی
۱۸۱	رویکردهای اخلاق فلسفی
۱۸۲	رویکرد شهودی عرفانی
۱۸۲	رویکرد نقلی
۱۸۲	رویکرد تلفیقی
۱۸۳	محور دوم: جایگاه عقل و قرآن در میان منابع معرفتی اخلاق اسلامی
۱۸۳	منبع اول: وحی (قرآن کریم)
۱۸۴	عقلانیت قرآن کریم
۱۸۴	حجیت قرآن کریم
۱۸۴	کارآمدی قرآن کریم
۱۸۴	مروری کوتاه بر مبانی، معیار، هدف، الگوها و رهیافت تربیتی نظام اخلاقی قرآن
۱۸۴	
۱۸۴	مبانی اخلاق
۱۸۵	معیار اخلاق:
۱۸۵	هدف اخلاق:
۱۸۵	الگوهای اخلاقی:
۱۸۵	رهیافت تربیتی:

۱۸۶	منبع دوم: عقل.....
۱۸۶	عقلانیت عقل:.....
۱۸۶	حجیت عقل:.....
۱۸۶	کارآمدی عقل:.....
۱۸۷	محور سوم: نقد ناواقع گرایی اخلاقی:.....
۱۸۷	تعریف واقع گرایی اخلاقی.....
۱۸۷	ادعاهای واقع گرایان اخلاقی:.....
۱۸۸	غیر واقع گرایی اخلاقی.....
۱۸۸	نسبیت اخلاقی.....
	تحلیل دقیق مفاهیم اخلاقی در فلسفه اسلامی بر پایه ابداع مفهوم معقول ثانی
۱۸۸	فلسفی:.....
۱۹۰	محور چهارم: نقد اخلاقی چالشهای مدرن در زیست فناوری.....
۱۹۰	بیوتکنولوژی کشاورزی.....
۱۹۰	بیوتکنولوژی پزشکی.....
۱۹۱	نقد و بررسی.....
۱۹۲	تعریف خود مختاری.....
۱۹۲	ریشه های فلسفی اصل خودمختاری:.....
۱۹۲	نقد محتوایی اصل خودمختاری (شامل دو نقد).....
۱۹۲	نقد یکم.....
۱۹۳	نقد دوم.....
۱۹۳	نقد بنیادهای فلسفی اصل خودمختاری فردگروانه (شامل چهار نقد):.....
۱۹۳	نقد یکم.....
۱۹۳	نقد دوم.....
۱۹۴	نقد سوم.....
۱۹۴	نقد چهارم.....
۱۹۴	نقد قرائت لیبرال سرمایه داری از عدالت (شامل یک نقد بلند):.....
۱۹۴	طیف بندی عدالت توزیعی حداقلی تا حداکثری:.....
۱۹۷	تأملی در مراسله و مکاتبه بین صدرالدین قونوی و خواجه نصیرالدین طوسی.....
۱۹۷	دکتر یحیی بونو.....
۲۰۲	وجه تمایز قونوی از خواجه نصیر.....

۲۰۵	نظریه‌ی اندیشه‌ی مدون
۲۰۵	آیت الله دکتر هادوی تهرانی
۲۰۵	عناصر نظریه
۲۰۷	عنصر فلسفه
۲۰۷	عنصر اخلاق
۲۰۸	عنصر اصول
۲۰۹	عنصر سیستم
۲۰۹	عنصر سیستم قانونی
۲۰۹	نتیجه
۲۱۱	عقلانیت اسلامی و فلسفه‌ی سیاسی
۲۱۱	دکتر احمد واعظی
۲۱۱	مقدمه
۲۱۲	روشن سازی مفاهیم
۲۱۲	جنبه‌ی توصیفی
۲۱۳	منظور از عقلانیت
۲۱۴	عقلانیت نظری و عقلانیت عملی
۲۱۵	سیستم‌های عقلانیت
۲۱۸	عقلانیت اسلامی و عناصر اساسی آن
۲۱۹	دموکراسی
۲۲۱	دموکراسی دینی
میراث عقلانیت اسلامی و جهان بینهای معاصر؛ بازنگاهی به مکتب ابن عربی با فخرالدین	
۲۲۵	رازی
۲۲۵	دکتر محمدروستوم